

Egy korszak lenyomata

Dr. Tószegi Péterné fegyelmi megrovása és leváltása
1957–1960

Édesanyám a könyvtáros diploma megszerzése után Budapesten, az Agrártudományi Egyetem Mezőgazdasági Gépészmérnöki Karán kapott állást, ahol hamarosan rábízta a kari könyvtár vezetését. A családi irattárban fennmaradtak egy furcsa, a korszakra igencsak jellemző fegyelmi ügy iratai.

Az 1950-es évek derekán az egyetemi könyvtár igazgatója Dr. Kosáry Domokos, a nemzetközi hírű történész volt. Kosáry 1956-ban a Magyar Történészek Forradalmi Bizottságának elnöki tisztét töltötte be, emiatt 1957-ben letartóztatták, majd bebörtönözték.

Az egyetem dr. Tószegi Péterné ellen amiatt kezdeményezett fegyelmi vizsgálatot, mert a munkatársak a könyvtárba bejáratos Kosáry Domokosnétól értesülhettek arról, „mi a véleménye férje letartóztatásáról, elítéléséről [és] megtudhatták, hogy minden vonatkozásban ártatlannak tekinti férjét.” Az idézett jegyzőkönyvből kiderül: édesanyámnak meg kellett volna akadályoznia, hogy Kosáryné véleménye eljusson a könyvtár alkalmazottjaihoz.

Tószeginé bűnlajstromán azonban más is szerepelt. Kosáry állandó meghatalmazása alapján ő vette föl és adta át a címzettnek a havonta érkező kandidátusi illetményét. Miután az érvényes meghatalmazás alapján továbbra is csak ő tudta átvenni az összeget, az igazgató letartóztatása után ő adta át a pénzt Kosáry Domokosnénak.

A fegyelmi vizsgálat nem állt meg itt: kiderült, hogy a kari könyvtár vezetője nem tulajdonított kellő jelentőséget sem a könyvtárban időnként elhangzó antiszemita kijelentéseknek, sem a munkás- és parasztszármazású munkatársakra vonatkozó lekicsinyelő megjegyzéseknek. Mint a jegyzőkönyv rögzíti: Tószeginé „Mindig tudatában volt annak, hogy mint vezető, nem állja meg teljesen a helyét. [...] Sajnálkozását fejezi ki, hogy a személyeskedések mögött nem ismerte fel időben a politikai és világnézeti harcot.”

A fellebbezésében édesanyámnak volt bátorsága leírni, hogy a rektor törvénysértést követett el. A fegyelmi határozatban egyetlen szó nem szerepelt a fő bűnről, vagyis arról, hogy a perbe fogott Kosáry illetményét átvette, majd átadta Kosárynének. Tószeginé azt is kifogásolta, hogy a fegyelmi vizsgálat szabálytalanul zajlott, továbbá, hogy a fegyelmi határozatban az áthelyezése szerepel, miközben ugyanott dolgozik, ráadásul a leváltása után pontosan a korábbi munkakörét kell ellátnia – és így tovább.

Meglepő módon a fellebbezés hatására ugyan átsorolták „tudományos főmunkatárs” minőségbe, de a korábban elrendelt fizetéseszköket korrigálták: Tószeginé továbbra is jogosulttá vált a havi 1700 forintos fizetésére.

.

A tanulságos történet iratait 2024 óta Budapest Főváros Levéltára őrzi.